

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Articulus VIII. vtrum in Christo fuerit admiratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Malum facile, sed non honeste vitabile obiectum timorem esse potest.

Ricard.

vt per appetitum sensitium timere posset. Secundo addi potest, non satis esse, posse vitari malum, nisi honeste id fieri possit: & convenienti ratione: propter quod martyres poterant quidem vitare mortem consentiendo tyrannis, non tamen sancte & honeste: vnde etiam sic, nihil referre illam potestatem ad excludendum timorem, si quis habeat firmiter propositum non vtendi tali potestate: & ideo fieri recte potest, vt quis voluntarie assumat aliquod malum, vel dolorem, & tamen, quod per appetitum sensitium illud fugiat, & timeat, vt ipsa experientia satis compertum est. Notauit hoc Ricardus in 3. distinct. 15. articulo 4. quaestione tertia, ad quartum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in Christo fuerit admiratio.

90
43. conc. 33.
fin. & Mat.
7. col. 5. fin.
Lib. 1. Met.
c. 2. in med.
tem. 3.
Art. 3. huius
it. 1. quaest.
Lib. 2. c. 15.

Doctum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit admiratio. Dicit enim Philosophus in primo Metaphysic. * quod admiratio causatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam. Et sic admirari non est, nisi ignorantis. Sed in Christo non fuit ignorantia, vnde dictum est. † Ergo in Christo non fuit admiratio.

Lib. 4. Ethic. 3.
decli ad fin.
tem. 3.

2. Præterea, Damasc. dicit in 2. lib. * quod admiratio est timor ex magna imaginatione: & ideo Philosophus dicit in 4. Ethic. * quod magnanimus non est admiratiuus. Sed Christus fuit maxime magnanimus. Ergo in Christo non fuit admiratio.

3. Præterea, Nullus admiratur de eo, quod ipse facere potest. Sed Christus facere poterat quicquid magnum erat in rebus. Ergo videtur, quod de nullo admirabatur.

Sed contra est, quod dicitur Matth. 8. Audiens Iesus (scilicet verba Centurionis) miratus est.

Respondetur dicendum, quod admiratio proprie est de aliquo nouo, & insolito. In Christo autem non poterat esse aliquid nouum, & insolitum, quantum ad scientiam diuinam, qua cognoscebat res in Verbo: neg. etiam quantum ad scientiam humanam, qua cognoscebat res per species inditas: potuit tamen aliquid esse sibi nouum, & insolitum secundum scientiam experimentalem, secundum quam, sibi poterant quotidie aliqua noua concurrere.

Et ideo, si loquamur de ipso, quantum ad scientiam diuinam, & scientiam beatam, vel etiam infusam, non fuit in Christo admiratio. Si autem loquamur de eo, quantum ad scientiam experimentalem, sic admiratio in eo esse potuit. Et assumpsit hunc defectum ad nostram instructionem, vt, scilicet doceat esse mirandum, quod etiam ipse mirabatur. Vnde dicit Augustinus in primo super Genes. * contra Manichæos. Quod mirabatur Dominus, nobis mirandum esse significat: quibus ad hoc opus est sic moueri. Omnes ergo tales motus eius non perturbati animi signa sunt, sed docentis magistri.

Lib. 1. cap. 8.
non procul
a fin. tom. 1.

Ad primum ergo dicendum, quod, licet Christus nihil ignoraret, poterat tamen aliquid de nouo occurrere experientiali eius scientie, ex quo admiratio causaretur.

Ad secundum dicendum, quod Christus non admirabatur de fide Centurionis, ea ratione, quod esset magna quantum ad ipsum, sed quia erat magna quantum ad alios.

Ad tertium dicendum, quod ipse poterat facere omnia secundum virtutem diuinam: secundum quam in eo admiratio non erat, sed solum secundum humanam scientiam experimentalem, vt dictum est *.

In corp. art.

COMMENTARIVS.

Vo sunt in hoc articulo difficultates. Primum est, an propria, & vera admiratio sit in Christo ponenda. Secundo, est illa fuerit in Christo, an illa pertineat ad appetitum sentientem, de cuius actibus nunc disputamus. Ratio prioris difficultatis est, quia hic tenet D. Thom. argumento 1. quia admiratio ex ignorantia procedit: est enim admiratio, vt idem D. Thom. dicit i. quaestione 32. arti. 8. desiderium sciendi, ortum ex visione effectus, & ignoratione causæ, quod ex Arist. etiam colligitur i. Metaphysic. ca. 1. 2. sed in Christo non habuit locum ignorantia: ergo nec admiratio. Et augetur difficultas, quia nulla est ratio, seu fundamentum sufficiens, vt affectum huiusmodi Christo tribuamus: quia, licet semel in Euangelio dicatur Matth. 8. & Lucæ 7. Et miratus est Iesus, non constat autem, an id dictum sit, quia in se passus est aliquem admirationis affectum, an vero, quia signis ostendit, fidem illam Centurionis fuisse hominibus admirandam: in hunc enim sensum videtur interpretari locum illum August. lib. 1. de Genes. contra Manich. cap. 8. & lib. 1. contra aduersar. legis & Prophet. ca. 7. & lib. 22. contra Faust. ca. 13. quem imitati sunt Ansel. Matth. 8. & Bed. libro 2. in Matth. cap. 8. & lib. 2. in Luc. cap. 15. Alij vero Patres nihil fere dicunt, nam Chrysostom. homil. 27. in Matth. & Hil. can. 7. tantum simpliciter dicunt, Christum fuisse miratum.

Nihilominus responsio D. Thom. est, in Christo fuisse proprie admirationem, quia secundum scientiam experimentalem potuit illi occurrere aliquid nouum, & insolitum, ex quo propria admiratio nascitur. Quod confirmat, quia hic affectus Christi potuit ad nostram instructionem deferuire: & ita explicat Augustinum supra citatum. Nam licet dicat, Christum fuisse admiratum propter nostram instructionem, non tamen dicit fuisse admiratum, solum secundum speciem, & signa externa, sed vere: ira enim fere gessit exterius, sicut interius erat dispositus per veram admirationem: que fuit, inquit Augustinus, motus animi Christi, non perturbatus, sed voluntarie operantis propter nos. Et confirmatur tandem ex illa generali regula, quia Verba Euangelij, si commode possunt, proprie sunt intelligenda, & facta Christi, non fide, sed vere interpretanda. Et hanc sententiam ita expositam sectantur discipuli D. Tho. & recentiores Enangelij expositores, vt Caiet. lausen. & alij. Et mihi vera esse videtur.

Vt vero explicemus, & rationem D. Thom. & modum huius admirationis, & in quo ipsa consistat: aduertendum est, admirationem aliquid in cognitione requirere, & aliquid in appetitu ponere. Sed quoniam varij sunt admirationis modi, vt Augustinus tractat epist. 101. non omnis admiratio eandem cognitionem supponit, neque eundem affectum importat. Primo ergo admiratio oritur interdum ex ignorantia causæ, viso effectu, & consistit in desiderio sciendi, vt supra obieci bam: & hæc admiratio non videtur posse tribui Christo, etiam secundum naturalem scientiam, quia, viso effectu, etiam per hanc scientiam cognoscebat omnes causas eius, quantum per hanc scientiam cognosci possunt. Cum autem desiderium eius ordinatum esset, non appetebat scire per hanc scientiam, nisi quod sub illam cadere potest. Dicere tamen forte quis potest, habere posse locum hanc admirationem respectu cognitionis experimentalis, potuit enim Christus interdum experiri effectum, & non causam, & desiderare experimento cognoscere causam ipsam. Sed hoc mihi non satis placet: tum quia causæ non cognoscuntur experimento distincto ab experientia effectuum, qui ab illis procedunt, sed ex hoc experimento ad scientiam proceditur: tum etiam quia admiratio Christi, præsertim illa, quam in Euangelio legimus, erat de effectu, cuius causa sub sensum

sententiam experimento cadere non poterat, scilicet, de fide Centurionis. Secundo ergo admiratio oritur ex apprehensione rei magnæ, & singularis, etiam si alias cognita sit, vt Augu. supra dicit, & hæc requiritur in intellectu iudicium de rei magnitudine, vel simplicitate, vel in ordine ad aliquem: vt, cum admiramur scientiam pueri, quæ licet in se magna non sit, est tamen magna, & insolita respectu illius ætatis. Præter hoc tamen necessarium est, vt res huiusmodi nouo aliquo modo cognoscatur, alias non excitat admirationem, & propterea in Deo non habet locum admiratio: tum quia illi nihil est magnum, etiam in ordine ad alios, quia quidquid ab alijs sit, ab illo sit & facile illi est, etiam per alios, magna operari: tum etiam, quia nihil nouo modo cognoscit. In appetitu autem oritur ex hac cognitione affectus, qui admiratio dicitur: qui tamen non semper est eiusdem modi, sed accommodatur obiecto. Nam si res illa, quæ magna æstimatur, sit bona & conueniens, oritur in appetitu complacentia quædam, & desiderium landandi illam. Et de hoc genere admirationis dixit Arist. 4. Ethic. c. 3. magnanimum non esse procliuem ad admirationem, nec esse nimium in laudando, quia non facile æstimat aliquid esse magnum. Si vero res illa, quæ magna æstimatur, sit incommoda, & malum aliquod afferat, quod difficile vitari possit, infert genus quoddam timoris, quem Damasc. & Nissen, supra terrorem, vel stuporem vocant, & in eo consistit tunc admiratio, vt notauit D. Tho. 1. 2. q. 41. art. 4. & omnes hi modi admirationis potuerunt esse in Christo. Nam in illo esse potuit nouus modus cognoscendi rem aliquam, quæ & magna æstimari potuit, vel simplicitate, vel sub aliquo respectu. Potuit etiam esse affectus consequens hanc cognitionem, & accommodatus rei cognitæ, vt patet ex ijs, quæ de alijs actibus appetitus Christi dicta sunt, ergo. Tertiò, addi potest alius modus admirationis ex D. Tho. 1. 2. q. 41. ar. 4. ad quartum, & quintum. Fieri enim potest, vt, licet effectus & causa cognoscantur, non tamen comprehendantur, nec perfecte videri possit modus emanationis à tali causa: & ex hac cognitione oriri potest, aut complacentia in re cognita, si iucunda sit, aut timor quidam ferendi iudicium, aut amplius perferendi rem illam. Et hic modus, cum non supponat ignorantiam, sed solum quandam cognitionem inferioris ordinis, seu minus perfectam, constat etiam potuisse habere locum in anima Christi, secundum aliquam rationem, seu inferiorem scientiam. Et ex his satis expedita est prima difficultas proposita.

Ad secundam etiam ex dictis facile respondetur, hunc affectum admirationis posse quidem ad voluntatem pertinere, tamen circa obiectum proportionatum etiam posse in appetitu sensitivo reperiri, quia formaliter non consistit, nisi in aliquo affectu timoris, vel desiderij vt explicatum est. Supponit autem cognitionem, quæ non excedit ordinem cognitionis sensibilis, nam etiam potest cogitativa aliquem sensibilem effectum denuo apprehendere tanquam magnum & insolitum, in qua cognitione affectus admirationis fundatur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum in Christo fuerit ira.

Ad nouum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit ira. Dicitur enim Iacob. 1. Ira viri, iustitiam Dei non operatur. Sed quicquid fuit in Christo, ad iustitiam Dei pertinet: ipse enim factus est nobis iustitia à Deo, vt dicitur 1. Cor. 1. 1. Ergo videtur, quod in Christo non fuerit ira.

Fr. Suarez Tom. 1.

2. Præterea, Ira mansuetudini opponitur, vt patet in 4. Ethic. * Sed Christus fuit maxime mansuetus. Ergo in eo non fuit ira.

3. Præterea, Gregor. dicit in 4. Moral. * quod ira per vitium, excacat oculum mentis: ira verò per zelum, ipsum turbat. Sed in Christo mentis oculus non fuit excacatus, nec turbatus. Ergo in Christo non fuit, nec ira per vitium, nec ira per zelum.

Sed contra est, quod Ioan. 2. de eo dicitur esse impletum, quod in Psalm. 68. legitur, Zelus domus tue comedit me.

Respondeo dicendum, quod sicut in secunda parte dictum est: * ira est effectus tristitie. Ex tristitia enim aliquid illata consequitur in eo circa sensitiuam partem, appetitus repellendi illatam iniuriam, vel sibi, vel alijs. Et sic ira est passio composita ex tristitia & appetitu vindictæ. Dicitur enim, * quod in Christo tristitia esse potuit. Appetitus etiam vindictæ, quandoque est cum peccato, quando, scilicet, aliquis vindictam querit sibi absque ordine rationis, & sic ira in Christo esse non potuit, huiusmodi enim dicitur ira per vitium. Quandoque vero talis appetitus est sine peccato, imò est laudabilis: puta, cum aliquis appetit vindictam secundum ordinem iustitiæ, & hac vocatur ira per zelum. Dicit enim Augustin. super Ioannem, * quod zelo domus Dei comeditur, qui omnia, quæ ibi peruersa videri, satagit per illud emendare, & si emendare non potest, tolerat & gemit. Et talis ira fuit in Christo.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Gregor. dicit 5. Moral. * ira dupliciter se habet in homine. Quandoque enim præuenit rationem, & trahit eam secum ad operandum, & tunc proprie ira dicitur operari, nam operatio attribuitur principali agenti. Et secundum hoc intelligitur, quod ira viri iustitiam Dei non operatur. Quandoque vero ira sequitur ipsam rationem, & est quasi instrumentum ipsius, & tunc operatio, quæ est iustitia, non attribuitur iræ, sed rationi.

Ad secundum dicendum, quod ira, quæ transgreditur ordinem rationis, opponitur mansuetudini, non autem ira, quæ est moderata, & ad medium reducta per rationem: nam mansuetudo medium tenet in ira.

Ad tertium dicendum, quod, in nobis secundum naturalem ordinem, potentia anime mutuo se impediunt: ira, scilicet, quod, cum vnus potentia operatio fuerit intensa alterius operatio debilitatur. Et ex hoc procedit, quod motus iræ, etiam si sit secundum rationem moderatus, vt cum, impedit oculum anime contemplantis. Sed in Christo per moderationem diuina virtutis, vnicuique potentia permittitur agere, quod erat ei proprium, ita quod vna potentia ex alia non impediatur. Et ideo, sicut delectatio mentis contemplantis non impediatur tristitia vel dolore inferioris partis, ita etiam de conuerso passionibus inferioris partis, in nullo impediuntur actum rationis.

COMMENTARIVS.

In hoc articulo nulla est difficultas, certum est enim, quod D. Thomas affirmat potuisse in Christo esse iustum iræ affectum, nam hic actus honestus esse potest, si sit, seruato ordine iustitiæ & charitatis, & non excedit vires appetitus sensitui: neque Christus aliqua alia ratione fuit incapax eius, imò vt recte D. Tho. ait, si Christus fuit capax tristitiæ, fuit etiam iræ, quæ est effectus tristitiæ. Et in hac doctrina consentiunt reliqui Theologi in 3. dist. 15. Bonauent. artic. 2. Bonauent. quæst. 3. Ricard. artic. 3. quæst. 4. Durand. quæst. 1. Ricard. & alij, & est omnino certa, quam etiam Sancti colligunt ex Ioan. 2. vbi Christo accommodatur illud Psalm. 68. Zelus domus tue comedit me. Zelus enim proprie quandam speciem iræ significat. Vnde Chrysostomus homil. 22. in Ioan. dicit, Christum

Aaa

fuisse